

Cuprins

Capitolul I. Considerații generale cu privire la obligațiile civile	1
<i>Secțiunea 1. Noțiunea de obligație. Terminologie</i>	1
<i>Secțiunea a 2-a. Structura obligației</i>	9
§1. Scurtă introducere	9
§2. Subiectele raportului juridic de obligații	10
§3. Conținutul raportului juridic de obligații	10
§4. Obiectul raportului juridic de obligații	11
§5. Sancțiunea obligațiilor civile	12
<i>Secțiunea a 3-a. Izvoarele obligațiilor</i>	13
<i>Secțiunea a 4-a. Clasificarea obligațiilor</i>	13
Capitolul al II-lea. Obligația legală de întreținere	17
<i>Secțiunea 1. Aspecte introductive</i>	17
§1. Noțiunea de obligație legală de întreținere	18
§2. Fundamentul obligației legale de întreținere	19
<i>Secțiunea a 2-a. Caracterele juridice ale obligației legale de întreținere</i>	23
§1. Caracterul legal	23
§2. Caracterul imperativ	24
§3. Caracterul personal	33
§4. Caracterul variabil	33
§5. Caracterul complex	42
§6. Caracterul solidar	44
§7. Caracterul succesiv de executare a prestațiilor	48
<i>Secțiunea a 3-a. Persoanele între care există obligația legală de întreținere și ordinea în care aceasta se datorează</i>	49
§1. Subiectele obligației legale de întreținere	49
§2. Întreținerea copilului de către soțul părintelui său	52
§3. Obligația de întreținere a copilului față de soțul părintelui său	53
§4. Obligația legală de întreținere aparținând moștenitorilor	54

§5. Obligația legală de întreținere în cazul desfacerii adopției _____	55
§6. Ordinea de plată a întreținerii _____	55
§7. Pluralitatea de debitori ai obligației legale de întreținere _____	57
§8. Pluralitatea de creditori ai obligației legale de întreținere _____	58
§9. Obligația subsidiară și divizibilitatea întreținerii _____	58
<i>Secțiunea a 4-a. Condițiile obligației legale de întreținere _____</i>	59
§1. Precizări prealabile _____	59
§2. Starea de nevoie _____	60
§3. Condiții privitoare la creditorul obligației legale de întreținere _____	64
§4. Condiții privitoare la debitorul obligației legale de întreținere _____	73
§5. Dreptul la întreținere al minorului _____	76
<i>Secțiunea a 5-a. Categoriile de obligații legale de întreținere _____</i>	82
§1. Obligația legală de întreținere dintre soți _____	82
1.1. Precizări prealabile _____	82
1.2. Obligația legală de întreținere dintre soți în ipoteza în care au domiciliu comun _____	86
1.3. Obligația legală de întreținere dintre soți în ipoteza în care au domiciliu separate _____	87
1.4. Obligația legală de întreținere dintre soți în timpul procesului de divorț _____	91
§2. Obligația legală de întreținere dintre foștii soți _____	93
2.1. Condițiile în care se acordă – starea de nevoie și incapacitatea de muncă _____	93
2.2. Quantumul și durata obligației legale de întreținere _____	94
2.3. Prestația compensatorie _____	95
2.4. Dreptul la despăgubiri _____	98
§3. Obligația legală de întreținere dintre părinți și copii _____	98
3.1. Aspecte generale _____	98

3.2. Nașterea obligației. Situația copilului conceput _____	100
3.3. Obligația de întreținere a părinților față de copiii lor minori _____	108
3.4. Obligația legală de întreținere a părinților față de copiii lor majori _____	113
3.5. Încetarea obligației _____	116
<i>Secțiunea a 6-a. Stabilirea și executarea obligației legale de întreținere _____</i>	<i>116</i>
§1. Precizări prealabile _____	116
§2. Cuantumul întreținerii _____	118
§3. Modalități de executare a obligației legale de întreținere _____	118
§4. Data de la care se datorează întreținerea _____	119
§5. Data până la care se datorează întreținerea _____	121
§6. Modificarea cuantumului pensiei de întreținere _____	122
§7. Restituirea întreținerii nedatorate _____	123
§8. Restituirea, pe calea acțiunii în regres, a cheltuielilor făcute cu întreținerea unei persoane _____	124
<i>Secțiunea a 7-a. Încetarea obligației legale de întreținere _____</i>	<i>125</i>
§1. Dispariția stării de nevoie în care s-a aflat creditorul obligației. Lipsa mijloacelor de plată ale debitorului _____	125
§2. Moartea debitorului sau a creditorului obligației _____	125
§3. Alte cauze de încetare a obligației legale de întreținere _____	126
<i>Secțiunea a 8-a. Aspecte procedurale privind obligația legală de întreținere _____</i>	<i>129</i>
§1. Competența jurisdicțională și hotărârea judecătorească pronunțată în materia obligației legale de întreținere _____	129
§2. Calitatea procesuală în materia obligației legale de întreținere _____	132
§3. Mijloacele de probă în materia obligației legale de întreținere. Căi de atac _____	134

Capitolul al III-lea. Obligația contractuală

de întreținere	135
<i>Secțiunea 1. Contractul, ca izvor al obligației de întreținere</i>	
§1. Contractul de întreținere – un contract numit	135
§2. Contractul de întreținere – noțiune	136
§3. Forma autentică a contractului de întreținere. Caracterul solemn	138
§4. Buna-credință la încheierea contractului de întreținere	142
§5. Întinderea și durata întreținerii stabilite prin contract	142
5.1. Întinderea prestației de întreținere	142
5.2. Durata întreținerii	145
<i>Secțiunea a 2-a. Caracterele juridice ale contractului de întreținere</i>	145
§1. Contract cu titlu oneros sau cu titlu gratuit	145
§2. Caracterul <i>intuitu personae</i> al contractului de întreținere	147
§3. Caracterul incesibil și incesizabil al întreținerii	150
§4. Caracterul aleatoriu al contractului de întreținere	151
§5. Caracterul succesiv de executare a prestațiilor	152
§6. Caracterul de contract translativ al dreptului de proprietate	153
<i>Secțiunea a 3-a. Cazul special de revocare a contractului de întreținere</i>	153
<i>Secțiunea a 4-a. Înlocuirea întreținerii prin rentă viageră</i>	154
<i>Secțiunea a 5-a. Încetarea contractului de întreținere</i>	156
<i>Secțiunea a 6-a. Aplicabilitatea unor dispoziții care reglementează contractul de rentă viageră și în cazul contractului de întreținere</i>	158
§1. Considerații prealabile	158
§2. Constituirea contractului de întreținere pe durata vieții mai multor persoane	161
§3. Constituirea contractului de întreținere în favoarea mai multor persoane	162

§4. Constituirea contractului de întreținere pe durata vieții unui terț deja decedat _____	163
§5. Constituirea contractului de întreținere pe durata vieții unei persoane afectate de o boală letală _____	164
§6. Rezoluțiunea contractului de întreținere la cererea creditorului _____	166
§7. Irevocabilitatea contractului de întreținere _____	167
§8. Insesizabilitatea contractului de întreținere în raport cu renta viageră _____	169
§9. Concluzii _____	170

Capitolul al IV-lea. Obligația de întreținere în dreptul internațional privat _____	172
<i>Secțiunea 1. Aspecte introductive _____</i>	<i>172</i>
<i>Secțiunea a 2-a. Domeniul sau obiectul dreptului internațional privat _____</i>	<i>174</i>
§1. Conflictul de legi _____	174
§2. Conflictul de jurisdicții _____	176
§3. Condiția juridică a străinului _____	177
§4. Norma conflictuală în materia dreptului civil _____	178
<i>Secțiunea a 3-a. Normele de competență jurisdicțională de drept internațional privat în materia obligațiilor de întreținere _____</i>	<i>180</i>
§1. Competența determinată de alegerea părților _____	181
§2. Competența în lipsa acordului de alegere a instanței de către părți _____	182
§3. Competența determinată de înfățișarea pârâtului _____	183
§4. Competența subsidiară întemeiată pe cetățenia comună a părților _____	183
§5. Competența determinată de forul de necesitate _____	183
§6. Limitări procedurale _____	184
<i>Secțiunea a 4-a. Legea aplicabilă obligației de întreținere _____</i>	<i>186</i>
§1. Considerații introductive privind aplicarea legii străine _____	186
§2. Înlăturarea aplicării legii străine _____	187

§3. Reguli privind legea aplicabilă obligației de întreținere _____	188
§4. Legea aplicabilă obligației de întreținere dintre părinți și copii _____	192
§5. Legea aplicabilă obligației de întreținere dintre soți și foștii soți _____	193
§6. Legea aplicabilă obligațiilor de întreținere între alți creditori și debitori _____	195
§7. Aplicarea legii alese de soți (<i>lex voluntatis</i>) potrivit Codului civil român _____	195
§8. Acordul privind desemnarea legii aplicabile obligațiilor de întreținere în Protocolul de la Haga _____	198
<i>Secțiunea a 5-a. Convenții internaționale în materia obligațiilor de întreținere _____</i>	199
În loc de concluzii. Considerații de lege ferenda _____	201
Bibliografie selectivă _____	217

Dr. Mihaela-Gabriela Berindei

Cercetător științific gr. III la Institutul de Cercetări Juridice
„Acad. Andrei Rădulescu” al Academiei Române

Izvorul contractual sau legal al obligației de întreținere

Editura
Stamangiu
2019

garanții suficiente că este asigurat scopul ei, și anume existența viitoare a creditorului.

Caracterul succesiv al executării obligației de întreținere este impus de însăși menirea ei, de a satisface nevoile beneficiarului, care se pot schimba oricând^[1]. De aici rezultă următoarele consecințe: întreținerea se acordă, în principiu, de la data introducerii acțiunii în justiție. Dacă introducerea acțiunii a fost întârziată din culpa debitorului, întreținerea se poate acorda și pentru o perioadă anterioară. Pentru fiecare prestație de întreținere în parte curge un termen de prescripție distinct.

Părțile pot conveni ca pensia de întreținere stabilită în sarcina debitorului sub forma unor prestații periodice să fie înlocuită prin depunerea anticipată a sumelor datorate, la termenele stabilite în interesul creditorului întreținerii^[2] sau, în lipsa acordului părților, la termenele stabilite prin hotărâre judecătorească, astfel cum prevede art. 533 C. civ.

Secțiunea a 3-a. Persoanele între care există obligația legală de întreținere și ordinea în care aceasta se datorează

§1. Subiectele obligației legale de întreținere

44. Potrivit art. 516 alin. (1) C. civ., obligația legală de întreținere există **între soț și soție, între rudele în linie dreaptă, între frați și surori**, precum și între celelalte persoane anume prevăzute de lege. De asemenea, obligația de întreținere există **între foștii soți**, în condițiile prevăzute de lege. Ea nu poate fi impusă altor persoane, chiar dacă s-ar reclama o altă soluție pe principiul considerentelor de echitate și de morală. Cu toate acestea, obligația de întreținere este o datorie morală înainte de a fi o obligație juridică și între persoanele pentru care legea o instituie. Aceasta nu înseamnă însă că datoria morală nu poate exista și între persoanele pentru care legea nu instituie o obligație juridică, doar că, în mod evident, nu este obligatorie. Așa-

[1] D. LUPAȘCU, C.M. CRĂCIUNESCU, *op. cit.*, ed. 2012, p. 435.

[2] Plenul Trib. Suprem, dec. de îndrum. nr. 2/1973, în C.D. 1973, p. 12.

dar, în afara ordinii instituite de lege între rude, există între acestea obligația naturală de a se ajuta reciproc la nevoie.

Criteriul determinării persoanelor obligate legal la întreținere a fost avut în vedere de legiuitor când a instituit obligația de întreținere **între persoane care nu sunt nici rude, nici afini**. În acest sens, remarcăm următoarele situații:

– cel care a luat un copil spre creștere fără a întocmi formele legale pentru adopție are obligația de a acorda întreținere copilului pe toată perioada minorității acestuia;

– soțul care a contribuit la întreținerea copilului celuilalt soț este obligat să presteze întreținere copilului cât timp acesta este minor, dar numai dacă părinții lui firești au dispărut, sunt decedați ori în nevoie;

– la rândul său, copilul întreținut astfel timp de 10 ani poate fi obligat să acorde întreținere celui care l-a întreținut;

– obligația de întreținere a moștenitorilor celui care fusese obligat la întreținerea unui minor sau care, fără a avea obligația legală, l-a întreținut de a continua întreținerea acestuia până la majorat. Obligația la care sunt ținuți moștenitorii are caracter unilateral.

45. Codul civil de la 1864, prin art. 188, obliga **ginerii și nuro-rile** să îi întrețină cu alimente pe **socrii aflați în nevoie**, iar în art. 189 era prevăzut faptul că **această obligație este reciprocă**, la rândul lor, socrii fiind obligați să le acorde ginerilor și nurorilor întreținere dacă aceștia se aflau în nevoie. Mai mult chiar, în practica judecătorească au fost cazuri când, în situația în care ginerele era și administrator dotal al bunurilor soției sale, iar aceasta era ținută la prestarea întreținerii bunicilor, obligația de întreținere cădea și în sarcina ginerelui^[1].

Majoritatea autorilor români^[2] au subliniat că această obligație este limitată la primul grad de rudenie, în timp ce autorii străini s-au împărțit în două categorii: prima, formată din cei care susțin că ginerii și nurorile sunt datori a presta întreținere numai socrilor

[1] Cas. I, dec. nr. 312/1894, în Buletinul Curții de Casație, p. 957.

[2] D. NEAGU, *Codicele civil adnotat și comentat*, vol. I, p. 348; D. ALEXANDRESCO, *op. cit.*, vol. I, p. 704; C. HAMANGIU, I. ROSETTI-BĂLĂNESCU, AL. BĂICOIANU, *op. cit.*, vol. I, p. 949.

aflați în nevoie, iar nu și părinților lor^[1], iar cea de-a doua, alcătuită din cei care au susținut contrariul, și anume că ginerii și nurorile sunt datori să acorde întreținere atât socrilor lor, cât și părinților acestora, dacă se află în stare de nevoie^[2].

Prin evocarea acestor prevederi din vechiul Cod civil și din discuțiile purtate în literatura de specialitate română și străină am dorit doar să subliniem atenția deosebită pe care au acordat-o legiuitorul, doctrina și practica relațiilor dintre gineri, nurori și soci, în detrimentul raporturilor de familie mai apropiate, bazate pe legătura de sânge, cum ar fi aceea dintre frați și surori. Codul familiei a reglementat obligația legală de întreținere între frați și surori, creând, astfel, premisele pentru ca sentimentele de afecțiune bazate atât pe relații de rudenie, afinitate, de familie ori asimilate familiei să se manifeste în mod firesc.

46. Mai putem adăuga faptul că, privitor la subiectele obligației legale de întreținere, potrivit art. 524 C. civ., are drept la întreținere **numai cel care se află în nevoie**, neputându-se întreține din munca sau din bunurile sale, cu excepția minorului care cere întreținere de la părinții săi. Acesta se află în nevoie dacă nu se poate întreține din munca sa, chiar dacă ar avea bunuri (art. 525 C. civ.). De asemenea, debitorul poate fi obligat la întreținere numai dacă are mijloacele de a o plăti sau dacă are posibilitatea de a dobândi aceste mijloace. Starea de nevoie a persoanei îndreptățite la întreținere, precum și mijloacele celui care datorează întreținere pot fi dovedite prin orice mijloc de probă.

Din textele legale amintite reținem că poate obține întreținere acela care îndeplinește condiția de a se afla în nevoie, iar această stare să se datoreze faptului că **nu se poate întreține din munca ori din bunurile sale**. Dreptului creditorului la întreținere îi corespunde obligația legală – corelativă – a debitorului de

[1] A. COLIN, H. CAPITANT, *Cours élémentaire de droit civil français*, tome I, Dalloz, Paris, 1930, p. 386; M. PLANIOL, *op. cit.*, tome I, p. 234; G. BAUDRY-LACANTINERIE, M. HOUQUES-FOURCADE, *op. cit.*, tome III, p. 607; PH. MALAURIE, L. AYNÈS, *Cours de droit civil. Tome III. La famille*, Cujas, Paris, 1993, p. 84.

[2] CH. BEUDANT, *Cours de droit civil français*, tome V, în *Revue internationale de droit comparé* nr. 1/1951, p. 504; CH. AUBRY, CH. RAU, *op. cit.*, tome IX, p. 154.

a presta întreținerea necesară. De asemenea, și în ceea ce îl privește pe debitorul obligației legale de întreținere, legea impune a fi îndeplinite unele condiții: acesta să aibă posibilitatea de a acorda întreținere și să nu existe altă persoană obligată înaintea lui, potrivit ordinii stabilite de lege. Condițiile cerute pentru debitorul obligației de întreținere trebuie să coexiste cu cele cerute pentru creditorul acestuia.

§2. Întreținerea copilului de către soțul părintelui său

47. *„Soțul care a contribuit la întreținerea copilului celuilalt soț este obligat să presteze întreținere copilului cât timp acesta este minor, însă numai dacă părinții săi firești au murit, sunt dispăruți ori sunt în nevoie”* – art. 517 alin. (1) C. civ. Potrivit acestui text de lege, remarcăm anumite **caractere juridice** ale obligației de întreținere a soțului care a contribuit la întreținerea copilului celuilalt soț:

– este imperativă, în sensul că, dacă sunt îndeplinite condițiile prevăzute de lege, instanța are obligația să pronunțe o hotărâre de acordare a întreținerii copilului soțul său. În același timp, trebuie să spunem că această întreținere se fundamentează pe interesul superior al copilului, care primează;

– se datorează până la majoratul copilului, el neputând fi lăsat fără îngrijire pe perioada minorității;

– apare ca o continuare a întreținerii acordate de bunăvoie de către soțul copilului celuilalt soț;

– este o obligație subsidiară față de obligația părinților firești. Caracterul subsidiar este dat de împrejurarea că această obligație nu devine actuală decât dacă părinții minorului au murit, sunt dispăruți ori se află în nevoie;

– dacă minorul a fost întreținut astfel timp de 10 ani, obligația poate deveni reciprocă în condițiile anume prevăzute de lege.

În literatura juridică, unii autori^[1] au considerat că obligația de întreținere datorată copilului de către soțul părintelui său, în situația în care părinții lui firești au murit, sunt dispăruți ori se află în nevoie, ia naștere ca o obligație similară, în conținutul ei, cu

[1] E.A. BARASCH, I. NESTOR, S. ZILBERSTEIN, *Ocotirea părintească. Drepturile și îndatoririle părinților față de copiii minori*, Ed. Științifică, București, 1960, p. 247; T.R. POPESCU, *op. cit.*, p. 243-244.

aceea a părinților față de copiii lor minori. De asemenea, alți autori^[1] încadrează această obligație în categoria celor „acordate minorilor cu regim asemănător celui al descendenților”. Aceștia, deși nu au calitatea de copii firești ori adoptați față de debitorul obligației de întreținere, au dreptul la întreținere. În favoarea lor legea creează, în anumite condiții, în materia obligației de întreținere, un regim asemănător cu cel al descendenților firești sau considerați astfel prin adopție. Explicația acestui regim de favoare pentru minorii aflați în nevoie, care nu sunt nici descendenți firești și nici prin adopție ai celui obligat la întreținere, stă în ideea protejării intereselor copilului minor, idee sprijinită pe starea de fapt în care între debitorul și creditorul obligației de întreținere au existat anterior relații de familie sau alte relații asemănătoare acestora.

În toate cazurile în care legea recunoaște acest regim de favoare, obligația de întreținere **subzistă numai pe timpul minorității copilului**. Debitorul nu va fi ținut de această obligație, iar creditorul nu va putea pretinde întreținere după ce a devenit major, chiar dacă se întrunesc cele două condiții cumulative, și anume starea de nevoie a creditorului și posibilitatea debitorului de a presta întreținerea.

§3. Obligația de întreținere a copilului față de soțul părintelui său

48. O altă situație particulară a obligației legale de întreținere este reglementată prin prevederile alin. (2) al art. 517 C. civ., care instituie caracterul de reciprocitate al obligației **în sarcina copilului care a fost întreținut timp de 10 ani de soțul părintelui său**, în sensul că și acesta poate fi obligat, la rândul-i, față de cel care l-a întreținut astfel, să îi acorde întreținere.

Unii autori^[2] și-au pus problema dacă, la calculul celor 10 ani, se are în vedere timpul în care soțul părintelui natural al copilului a contribuit la întreținerea sa ori numai perioada care începe odată cu transformarea simplei contribuții la întreținerea minorului într-o adevărată obligație legală de întreținere. Credem că din textul art. 517 alin. (2) C. civ. se desprinde tocmai această

[1] I. DOGARU, *op. cit.*, p. 186-187.

[2] *Idem*, p. 189.

concluzie, și anume că **în calculul termenului de 10 ani intră și perioada în care soțul părintelui firesc a contribuit de bunăvoie**, nefiind obligat legal, la întreținerea minorului.

În final, ne aliniem opiniei autorilor^[1] care susțin că obligația morală ce a luat naștere în sarcina copilului, prin întreținerea sa benevolă de către soțul părintelui său, este de natură a determina obligația de întreținere a copilului față de cel care i-a acordat astfel, timp de 10 ani, întreținere.

Copilul care a fost întreținut de soțul părintelui său timp de 10 ani va putea fi obligat la întreținere față de cel care l-a întreținut **numai dacă acesta nu are copii firești sau adoptați**, care sunt primii obligați. Într-o astfel de situație, mai întâi sunt datori a presta întreținere copiii firești și cei adoptați ai întreținătorului, abia apoi intră în acțiune obligația copilului care a fost întreținut timp de 10 ani de soțul părintelui său.

§4. Obligația legală de întreținere aparținând moștenitorilor

49. De regulă, obligația de întreținere este **reciprocă**. Prin excepție, există și situații în care obligația de întreținere este **unilaterală**. Una dintre aceste excepții o reprezintă obligația moștenitorului sau a moștenitorilor persoanei care a fost obligată la întreținerea unui minor ori care i-a dat întreținere fără a avea o asemenea obligație legală, față de copilul astfel ocrotit. În cazul în care sunt mai mulți moștenitori, Codul civil, la art. 518, prevede că această obligație este **solidară**, fiecare dintre ei fiind dator să contribuie la întreținerea minorului **proporțional cu bunurile moștenite**. Totuși, în ambele situații, fie că există un singur moștenitor, fie că sunt mai mulți, **trebuie să fie îndeplinite, cumulativ, două condiții**, respectiv părinții copilului să fie decedați, dispăruți ori să se afle în nevoie, iar întreținerea să fie prestată numai pe perioada minorității copilului.

De aici se pot desprinde următoarele **caractere juridice**:

– obligația de întreținere este imperativă, fiind de datoria instanței să pronunțe o hotărâre de obligare;

[1] D. LUPAȘCU, C.M. CRĂCIUNESCU, *op. cit.*, 2012, p. 457.

– obligația este subsidiară, în sensul că debitorii sunt obligați să presteze întreținerea numai în cazul în care părinții firești sunt decedați, dispăruți ori se află în nevoie;

– obligația moștenitorilor este o continuare a întreținerii prestate de persoana care a fost obligată la întreținerea unui minor ori care i-a acordat întreținerea fără să aibă o obligație legală;

– obligația dăinuie doar pe perioada minorității.

În afară de caracterele juridice menționate, mai adăugăm faptul, deloc lipsit de importanță, că moștenitorii sunt ținuti să continue întreținerea **în măsura bunurilor moștenite**. În acest caz, se pune problema cum se poate face un calcul al întreținerii proporțional cu valorile moștenirii? Nu intră în moștenirea succesorilor și pasivul succesoral? În această situație, valoarea pasivului o poate depăși pe cea a activului. Tot astfel, moștenirea este un act de acceptare, iar potențialii moștenitori pot dori ori nu să accepte moștenirea. Sarcina obligației de întreținere de care a fost ținută persoana decedată sau pe care a prestat-o fără să aibă datoria legală ar putea să cântărească în balanța hotărârii pe care o are de luat potențialul moștenitor la deschiderea succesiunii.

§5. Obligația legală de întreținere în cazul desfacerii adopției

50. Codul civil actual reglementează întreținerea în cazul desfacerii adopției. Potrivit acestei prevederi cuprinse în art. 520, după încetarea adopției, adoptatul poate cere întreținere **numai de la rudele sale firești sau, după caz, de la soțul său**.

Obligația de întreținere între adoptator și adoptat **încetează** odată cu încetarea adopției. Tot în această situație încetează și obligația de întreținere dintre adoptat și descendenții săi, pe de o parte, și rudele adoptatorului, pe de altă parte.

§6. Ordinea de plată a întreținerii

51. Vocația la întreținere poate exista față de mai multe persoane, de aceea, este firesc ca legiuitorul să stabilească ordinea în care se datorează întreținerea. Astfel, cel îndreptățit își poate îndrepta acțiunea împotriva unei anumite categorii de persoane, în funcție de ordinea instituită de lege. Persoana îndreptățită să

primească întreținere nu își poate alege persoana care este obligată să o presteze. Legiuitorul, instituind o anumită ordine, a dorit să evite concomitența obligațiilor, ținând cont de legăturile de rudenie, de calitatea de soț ori de fost soț, de legăturile de familie și unele legături asimilate acestora.

Ordinea în care se datorează întreținerea, stabilită de art. 519 C. civ., este următoarea:

– **soții și foștii soți** își datorează întreținere **înaintea celorlalte persoane;**

– **descendentul** este obligat la întreținere **înaintea ascendentului**, iar dacă sunt mai mulți descendenți sau mai mulți ascendenți, **cel în grad mai apropiat înaintea celui mai îndepărtat;**

– **frații și surorile** își datorează întreținere **după părinți**, însă **înaintea bunicii.**

Codul civil nu reglementează însă ordinea în care se datorează întreținerea în toate cazurile în care este instituită obligația legală. În schimb, regăsim, pentru unele situații, și alte reglementări privind stabilirea ordinii în care se datorează întreținerea. Astfel, avem următoarele categorii de obligații de întreținere:

– soțul care a contribuit la întreținerea copilului celuilalt soț (părintele vitreg) datorează întreținere aceluși copil după părinții firești;

– copilul vitreg întreținut cel puțin 10 ani datorează întreținere față de soțul părintelui său care l-a întreținut, însă după copiii acestuia;

– moștenitorii persoanei care a fost obligată la întreținerea unui copil sau care, nefiind obligată legal, i-a acordat acestuia întreținere au obligația de a-l întreține, în limita valorilor moștenite, cât timp este minor și numai dacă părinții lui sunt morți, dispăruți ori în stare de nevoie;

– după desfacerea adopției, fostul adoptat poate cere întreținere numai de la rudele sale firești ori de la soțul său.

52. Ordinea în care este datorată întreținerea este guvernată de anumite **reguli**^[1]:

[1] D. LUPAȘCU, C.M. CRĂCIUNESCU, *op. cit.*, 2012, p. 436-437.

– persoanele obligate la întreținere nu pot fi acționate în justiție decât în succesiunea prevăzută de legiuitor în mod expres și imperativ;

– dacă persoana obligată la întreținere în principal se află în imposibilitate totală de a o acorda, întreținerea se poate cere de la persoana obligată în ordinea imediat următoare, obligația acestei persoane fiind subsidiară;

– dacă imposibilitatea de a acorda întreținerea este doar parțială, persoana care datorează întreținere în ordinea imediat următoare va putea fi obligată de instanță să o completeze.

Nerespectarea ordinii stabilite de lege conduce la soluția respingerii acțiunii ca inadmisibilă^[1].

În concluzie, persoana obligată în primul rând la întreținere va contribui, potrivit cu mijloacele pe care le are, la întreținerea creditorului, putându-se apela, pentru completarea întreținerii, la persoana imediat următoare. Imposibilitatea absolută de a presta întreținerea determină antrenarea obligației de întreținere de care este ținută persoana imediat următoare, potrivit cu ordinea stabilită de lege^[2].

§7. Pluralitatea de debitori ai obligației legale de întreținere

53. În cazul pluralității de debitori, în care mai multe persoane sunt obligate să întrețină aceeași persoană, ele vor contribui la plata întreținerii **proporțional cu mijloacele pe care le au**. Dacă părintele are drept la întreținere de la mai mulți copii, el poate, în caz de urgență, să pornească acțiunea numai împotriva unuia dintre ei. Cel care a plătit întreținerea se poate întoarce împotriva celorlalți obligați pentru partea fiecăruia, astfel cum se prevede la art. 521 alin. (1) și (2) C. civ.

Dacă mai multe persoane sunt obligate să presteze întreținerea aceleiași persoane, în același timp și în aceeași ordine,

[1] În acest sens, a se vedea Trib. jud. Argeș, dec. civ. nr. 700/1976, în R.R.D. nr. 12/1977, p. 48.

[2] I. DOGARU, *op. cit.*, p. 54.

obligația lor este **divizibilă**, în afară de cazurile de solidaritate anume prevăzute de lege^[1].

§8. Pluralitatea de creditori ai obligației legale de întreținere

54. Unii autori^[2] au susținut că, în situația în care debitorul trebuie să presteze întreținere mai multor creditori și are posibilitatea de a o face, obligația este divizibilă sau, mai exact, **disjunctă**.

Astfel, debitorul se poate afla în următoarele situații: dacă **dispune de mijloace suficiente**, va acorda întreținere tuturor persoanelor îndreptățite; dacă **nu are asemenea posibilități**, instanța de tutelă va hotărî, ținând cont de nevoile fiecărui creditor, fie ca întreținerea să se plătească unei singure persoane, fie să se împartă între mai multe sau între toate persoanele îndreptățite a o primi, astfel cum prevăd reglementările legale în vigoare, respectiv art. 523 C. civ., care instituie principiul divizibilității întreținerii.

§9. Obligația subsidiară și divizibilitatea întreținerii

55. Art. 522 C. civ. prevede existența obligației subsidiare între debitori. În cazul în care cel obligat în primul rând la întreținere nu are mijloace îndestulătoare pentru a acoperi nevoile celui care o cere, instanța de tutelă le poate obliga pe celelalte persoane îndatorate la întreținere să o completeze, în ordinea stabilită pentru plata întreținerii.

În sprijinul celor afirmate, privitor la divizibilitatea întreținerii, noul Cod civil prevede la art. 523 modurile în care se împarte întreținerea atât între persoanele care urmează a o acorda, cât și între persoanele care urmează a o primi. Astfel, când cel obligat

^[1] Codul civil reglementează în mod expres cazurile în care obligația solidară intră în acțiune. Regula generală în materia obligațiilor este divizibilitatea lor, iar solidaritatea nu se poate prezuma. Obligațiile sunt solidare doar în cazurile în care părțile convin în mod expres acest lucru sau, prin excepție, dacă legea dispune astfel [în acest sens, a se vedea art. 518 alin. (2) și art. 521 alin. (2) C. civ.].

^[2] I. ALBU, *op. cit.*, p. 300.

la întreținere nu poate presta singur și în același timp întreținere tuturor celor îndreptățiți să o ceară, instanța de tutelă, ținând seama de nevoile fiecăreia dintre aceste persoane, poate hotărî fie ca întreținerea să se plătească numai uneia dintre ele, fie ca întreținerea să se împartă între mai multe sau între toate persoanele îndreptățite să o ceară. Totodată, instanța hotărăște modul în care se împarte întreținerea între persoanele care urmează a o primi.

Prin art. 1424 C. civ. se instituie **prezumția de divizibilitate a obligației**. Prin excepție, obligația este indivizibilă când obiectul ei nu este, prin natura sa, susceptibil de divizare materială sau intelectuală ori în cazul în care a fost stipulată indivizibilitatea în mod expres de către părți. Principala deosebire dintre obligația solidară și obligația indivizibilă pe care o observăm din reglementările în vigoare constă în faptul că obligația în favoarea unui creditor solidar se divide de drept între moștenitorii săi^[1], în timp ce obligația indivizibilă se transmite tot indivizibilă moștenitorilor debitorului sau creditorului solidar^[2].

Secțiunea a 4-a. Condițiile obligației legale de întreținere

§1. Precizări prealabile

56. Obligația de întreținere are un **rol de sprijin**, ea intervenind în cazul în care creditorul nu dispune de venituri din munca sa ori când veniturile acestuia nu sunt suficiente pentru a putea face față unor nevoi normale și obișnuite. Condițiile obligației legale de întreținere se raportează atât la persoana creditorului, cât și la persoana debitorului^[3]. Potrivit art. 524 C. civ., are drept la întreținere **numai cel care se află în nevoie**, neputându-se întreține din munca sau din bunurile sale. Pe de altă parte, art. 527 C. civ. prevede faptul că poate fi obligat la întreținere **numai cel care are mijloacele** de a o plăti sau are posibilitatea de a dobândi aceste mijloace.

[1] A se vedea art. 1442 C. civ.

[2] A se vedea art. 1425 C. civ.

[3] D. LUPAȘCU, C.M. CRĂCIUNESCU, *op. cit.*, p. 442.